

Gheorghe Crăciun - viața în text și textul în viață

• Notății pe marginea Colocviului Național Universitar de literatură română contemporană Brașov 2007

Raul POPESCU

În data de 8 decembrie 2007 s-a desfășurat cea de a treia ediție a Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană, Colocviu organizat de Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” Brașov în colaborare cu revista „Vatra”. Această ediție a fost una specială, dedicată omului, scriitorului și profesorului (aș spune, fără să greșesc, și teoreticianului) Gheorghe Crăciun (8 mai 1950 - 30 ianuarie 2007). Au existat trei secțiuni: prima, o evocare a omului Gheorghe Crăciun, cea de-a doua l-a avut în vedere pe eseistul, criticul și teoreticianul Gheorghe Crăciun, iar în cea de-a treia secțiune a fost dezbătută opera prozatorului Gheorghe Crăciun. Având în vedere că pe data de 30 ianuarie se împlineste un an de la moartea acestui prozator și teoretician literar, am considerat de cuviință a publica aceste note pentru a reda oarecum lapidar modul în care este percepută acum opera lui Gheorghe Crăciun. Ultimele două secțiuni s-au desfășurat în paralel, astfel că, în speranța unui material viitor în care vor fi detaliate cele întâmplate în cadrul secțiunii „Gheorghe Crăciun: teoreticianul, eseistul, criticul și publicistul”, mă voi opri asupra celor

spune în legătură cu prozatorul Gheorghe Crăciun. Astfel, intervențiile vorbitorilor au fost mai mult decât relevante în ceea ce privește proza celui care a scris

„Compunere cu drepte inegale” sau „Pupa Russa”. S-a avut în vedere caracterul confesiv al acestor scrieri, tendința prozatorului de a se plasa în

interiorul lucrurilor - asist. univ. dr. Cristina Bud („Universitatea de Nord” Baia Mare) a remarcat și a specificat acest lucru printr-o volubilitate captivantă -, de a se dezgoli și a face din sine o prezență, de a accepta lumea în interiorul său pentru ea, în cele din urmă, să o exorcizeze în literatura pe care a creat-o. Bineînțeles, s-a dezbătut și pe marginea relației corp-trup (corp-sine; exterior-interior) așa cum este ea prezentă în romanele lui Gheorghe Crăciun. Asist. univ. Georgeta Moarcăș (Universitatea „Transilvania” Brașov) a accentuat, în prezentarea sa, dorința acestui scriitor de a se elibera de stereotipiile corporale, de ceea ce ar fi vulgarizat descrierile trăirilor legate de corp. În acest sens, conf. dr. Virgil Podoabă, profesor la Universitatea „Transilvania” Brașov și redactor-șef al revistei „Vatra”, a fost mai exact, realizând distincția corp-trup (preluată de la Jean-Luc Marion), corpul fiind partea fiziologică, iar trupul identificându-se cu interioritatea, el neapărând acestei lumi, ci vieții. Asist. univ. Andrei Terian (Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu) chiar a afirmat identitatea trup-referent, personajele fiind alter-egouri ale autorului (cazul Flaubert este mai mult decât relevant, romancierul francez constituindu-se, ca și pentru Radu Petrescu, într-un model pentru scriitorul Gheorghe Crăciun). De asemenea, corpul

în „Pupa Russa” este perceput ca o închisoare, eroina romanului, Leontina, prin intermediul corpului, consumă (fără acea plăcere rafinată a gurmândului) și este consumată la rândul ei, după cum bine a sesizat lect. dr. Liliana Truță (Universitatea „Partium” Oradea). Conf. dr. Ruxandra Ivăncescu (Universitatea „Transilvania” Brașov) s-a referit la cauza unei anume nemulțumiri, încrincenări, care l-a caracterizat pe Gheorghe Crăciun, cauză care ar fi constat într-o raportare de tip platonician la lume, la Absolut, lumea nefiind decât o copie palidă a acestui Absolut, a Formelor eterne, scriitura nefiind decât o modalitate de a trezi la viață perfecțiunea.

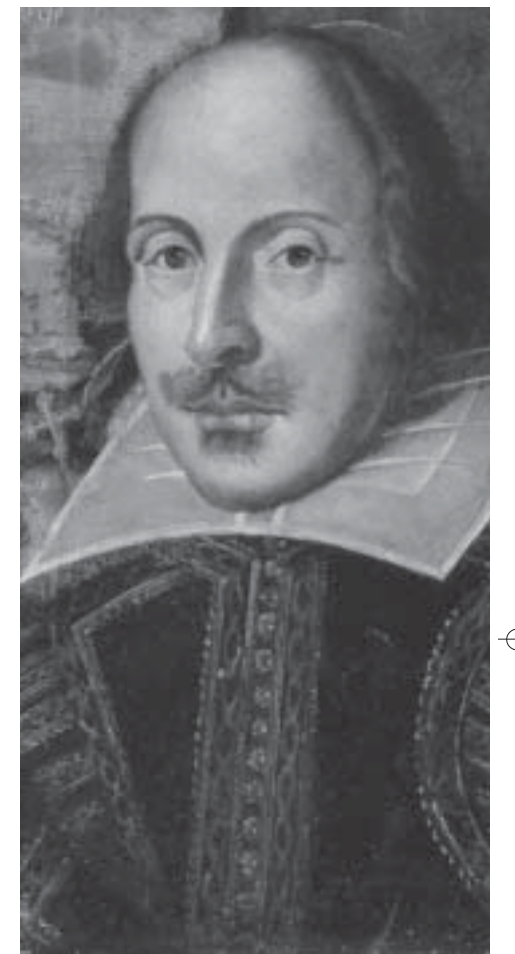
La acest Colocviu au participat studenți, profesori și oameni de litere din 15 centre universitare și școli din țară. Nu am reușit, din păcate, să surprind în această prezentare tot ce s-a spus în cadrul acestei secțiuni a Colocviului și nu am reușit să-i numesc pe toți participanții, însă trebuie menționat faptul că au participat nu numai profesori ci și studenți: Costinela Rolea (Univ. „1 Decembrie” Alba-Iulia), Alexandra Ungureanu (Universitatea „Transilvania” Brașov), Irina Georgescu și Cristina Popescu (Universitatea din București).

(va urma)

Ideologia romantismului european în viziunea lui Alexandru Philippide (1)

Profesor Doctorand
Tudorita ALBU

În „Don Carlos” va ieși la iveală dublul conflict care stă la baza teatrului lui Schiller: conflictul pasional și conflictul de idei. Dacă personajele lui Shakespeare sînt numai oameni, ale lui Schiller sînt oameni care expun ideile autorului și servesc unui scop moral.

Personalitate legată de activitatea revistei „Athenaeum” care, între 1798 - 1800, găzduiește, la Berlin, școala romantică germană. Friedrich Schlegel, excelent gânditor, mai puțin creator de literatură, își va face cunoscut opinile într-o serie de „Fragmente” publicate în revista amintită. Aici va scrie primele idei despre poezia romantică și despre firea romantică. După Friedrich Schlegel, poezia trebuie să fie o activitate spirituală dezinteresată fără un scop practic (mai tirziu, și la noi, prin Titu Maiorescu se propagă ideea „artei populare”, a artei pentru artă). Totuși, arta impersonală este o iluzie, așa cum și subiectivismul excesiv nu este de folos literaturii. Friedrich Schlegel teoretizează despre poezia romantică, pune preț pe trăsătura numită „witz” (creație a omului de spirit care apelează la fantezie poetică). În 1800 publică studiul „Discuție despre poezie” în care abolește rațiunea și pune preț pe fantezie în creația lirică. Poezia romantică se bazează pe veridicitatea istorică. Friedrich Schlegel face o atractivă descriere a ceea ce ar trebui să fie poezia romantică, anume, o progresivă poezie universală în care să se reunescă toate tipurile de poezie care sînt separate: poezia trebuie pusă în contact cu filosofia și cu retorica, să reflecte durată, permanența, nu ocazionalul și actualul care se uită. Poezia este efectul unei înclinări generale a spiritului uman care se dezvoltă doar în unele personalități (individualități). Așa după cum fiecare om are firea sa proprie și iubirea sa proprie, tot așa poartă fiecare în el propria sa poezie. În gândirea lui Friedrich Schlegel se marchează, în timp, metamorfoze. După opinia sa, este romantic ceea ce ne înfățișează un material sentimental într-o formă fantastică, ceva adînc și viguros care cutremură și înalță sufletul.

Poezia antică era legată de mitologie și exista materialul istoric. Poezia romantică se întemeiază pe istorie. Romantismul presupune, după Friedrich Schlegel, ceva veridic, luat din viața reală, bazat pe experiență. Un romantic pur transfigurează această realitate. Mai tirziu, într-o altă etapă de metamorfozare, Friedrich Schlegel consideră că poezia și filosofia sînt opere și forme deosebite: „Unde încetează filosofia, trebuie să înceapă poezia.”

(va urma)

Cu sonoritate amplă și ținută interpretativă elegantă

Dr. Constantin CATRINA

În sînta de recitaluri propuse de tinerii noștri interpreți - pianisti și violoniști, mai ales -, sau de concerte corale și instrumentale, ne înfîlmăm tot mai stăruitor cu studenții din Brașovul aflat sub semnul zeiței Euterpe.

Din acest cerc al pașilor hotărîți și bine îndrumați face parte și tînașă Petra Cristina Virlan, studentă a Facultății de Muzică din cadrul Universității „Transilvania” din Brașov. Experiența solistică - cu orchestrele simfonice ale filarmonicilor din Brașov, Satu-Mare și München, numeroasele recitaluri susținute în România (Brașov, București, Pitești, Sighișoara, ș.a.), Germania (München), Italia (Castelnuovo de Garfagnana, Bassiano, ș.a.) și S.U.A. (Pella, Menamonie, Minneapolis și Madison), experiența de orchestră cu ansamblurile simfonice cum sînt cel al Facultății de Muzică din Brașov, Junge Munchner Philharmonie, Junge Kammerorchester Stringendo, ș.a., ca și participarea la cursuri de măiestrie

interpretativă unde i-a avut ca îndrumători pe maeștrii concertisti de mare calibru Viktor Pikaizen (Rusia), Zachar Bron (Germania), Sergiu Schwartz, Eric Lawson și Sylvia Ahranjian (S.U.A.), Mihai Chendimenu (Italia), ș.a., participările în decursul timpului la numeroase concursuri interpretative instrumentale naționale și internaționale unde a obținut binemeritatele recunoașteri ale valorii sale (patru premii I, două premii II și cinci premii III) - îi asigură studentei muziciene Petra Cristina Virlan o tot mai apreciată ascensiune pe podiumul de concert.

În recitalul ce a avut loc cu ceva timp în urmă, Petra Cristina Virlan a pus în vibrație cîteva partituri semnificative pentru repertoriul violonistic universal: W.A. Mozart - Sonata în mi minor pentru pian și vioară K.V. 304, M. Ravel - Sonata pentru vioară și pian (1927) și P.I. Ceaikovski - Concertul pentru vioară și orchestră în Re major op. 35. În interpretarea realizată, violonista Petra Virlan a știut să detașeze muzica audiată prin nuanțare stilistică, tehnică

instrumentală și o expresie emoțională dublată, evident, de momente interpretative topite într-o măiestrie evocată prin sinceritatea dialogului vioară-pian.

Frumusețea și derularea lucrării ceaikovskiene, Concertul pentru vioară în Re major, bogăția melodică și de ritmuri variate, i-au asigurat violonistei Petra Cristina Virlan, susținută cu acompaniamentul pianistic de excepție al distinsei muziciene Sena Ducariu, aprecieri speciale privind înțelegerea partiturii - echilibru și dinamică a temelor, tehnica coardelor duble și triple -, ton penetrant și o evidentă siguranță și dezinvoltură în pasajele de virtuositate - atribute interpretative pe care solista le-a reliefat cu măiestrie.

Recitalul de vioară proiectat și, desigur, finalizat de către Petra Cristina Virlan, în ambianța invitațiilor ei apropiate, s-a constituit într-un moment de referință și de o perspectivă indubitabilă în ceea ce privește școala și viitorul său dedicat artei violonistice de cea mai bună și elegantă calitate.

și armoniei. Prin orașele cenușii, înrobite parca unui blestem ancestral se înfîmplă ca: „Femeia aceasta scandalos de frumoasă/ Trece pe străzi, indiferentă și tristă/ Se înfășoară în singele meu/ Ca dintr-o diafană batistă (...). Trece, nicăieri nu ajunge/ Drumul, în mii de cărări se împarte/ Doamne, ai grijă de sufletul meu./ De frumusețea ei aducătoare de moarte”.

Frumusețea morală a labirintului! Pare să nu mai existe nici o speranță. Pentru că: „Partea mea de tirziu, partea mea de lumină./ Parcă ar izvorî dintr-o lume străină/ Se îngustează tot mai des, ca niște poteci/ Și tu nu mai ai loc, iubito, să treci! (...) Nu-i vina ta că nu mă mai vezi/ M-am înecat în diafane livezi/ Dar poate că odată și-odată/ Voi înflori în privirea ta amînată”.

Poezia lui Florea Burtan, cum se vede, îngemănează cuvîntul cu muzicalitatea lui intrinsecă. Poemele sale, urmînd coordonat un drum spre o lume - de drept - a tristeții, capătă acea unitate conceptuală, care o preface într-o simfonie a unui cuvînt ce trăiește în labirintul omeneș.

Note de lectură

Cîntecul din labirint

Liviu COMȘIA

Într-o carte de profundă și minunată înțelegere a ființei umane în dimensiunea ei muzicală („Ființa muzicală”, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2005), filosoful A.I. Brumaru scrie: „Cred, prin urmare, că în muzică ființa își poate spune, probabil pentru înfrînarea ei, că se află (mai mult decât oriunde) în elementul său, adică forma sa. Muzica există ca realitate numai în interpretare, există doar ca formă interpretată - expunere și neconținută deslușire”.

Nu cred că există un cuvînt mai potrivit care să ni-l apropie pe poetul Florea Burtan, care își scrie poemele ca pe o partitură muzicală, manifestînd o constantă preocupare pentru coerența construcției într-un ansamblu liric unitar. Unitatea tematică și stilistică a volumelor sale (fie de proză, fie de poeme) pun pe linia orizontului o lume proprie, încercată de asprimitate și de nostalgiile aceluși timp cînd lumea se așeza, în primul rînd, pe armonie. Pentru că el, poetul, este hotărît, prin destin, să trăiască aceste lumi

parallele (cea mitică și cea postmodernă) a ales să ne-o spună de-a dreptul în volumul „Obsesia labirintului” (Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2007), unde lumile despre care facem vorbire se înfrînă într-un labirint din care nu are scăpare.

Acesta fiind cadrul muncii poetice, dl. Florea Burtan încearcă să se definească pe sine în termeni precizi ca locuitor al labirintului (lumea contemporană), să-și stabilească relația cu această lume și apoi cu cea din interiorul său unde se retrage pentru meditație și revigorare. Constată, pentru a nu se știe a cîta oară, că între cele două lumi nu există nici o potrivire, că prea plinul iubirii sale se pierde în ecouri strivite de pereții mult prea înalți ai labirintului. De aici începe această nesfîrșită durere peste care se ridică bolta poemelor sale. O tristețe fără margini coboară peste noi înșine, peste lumea pe care o credem în stăpînire noastră, dar care, în realitate, e labirintul condamnării noastre: „Ca o pasăre-mi țin sufletu-n palmă/ Sufletul despre care nu v-am vorbit niciodată/ În mine dau

buzna o mie de cîini, / Îi aud, hămesiți, cum latră (...) Ca pe o pasăre-mi țin sufletu-n palmă/ Sufletul despre care nu v-am vorbit niciodată/ A venit vremea ca din nou să-l transcriu/ Cu cerneală de fum, pe o foaie curată”.

Ei bine, această (tran)scriere (în cuvînt, adică) se face prin jertfă. Nu una abstractă, ci esențialmente omenească. Fiindcă există atîta omeneș în poemele lui Florea Burtan încît îți frînge orice evadare în abstract. Acest omeneș definit prin cuvîntul muzical este, însă, încastrat în imaginarul românesc, în mitologia noastră, astfel încît poemul-cîntec este un nesfîrșit elogiu iubirii și vieții. Dar lumea? Ei bine, e hapsînă și crudă: „Zilnic mi se fură cîte ceva: / O obsesie, un sentiment, o fragilă dovadă”. Ce mai rămîne? „M-am retras în cușca iluziei/ Să am libertatea de a visa/ Aici, nu voi îmbătrîni niciodată/ De aici, doar murind se poate pleca”. Ce poate fi mai limpede decît atît?

Și totuși, lumea aceasta tristă, care viețuiește în labirintul modern, cu orizontul petic deasupra, nu lasă loc sensibilității, și de atîtea ori nici frumuseții

